

שבת בראשית תש"ע, "מלפניך משפטי יצא" לפ"ק. $\Delta 3^4$ ליציאת מצרים ♦ עלון מס' 64

האשה אשר נתת עמדי

הכי גדולה לה זכה מבן זוגו ולהכיר לו ולבוראו טובה על כך. מתוך כך, כשישתחרר מהיותו כפוי טובה, יזכה להכיר יותר ויותר גם במעלותיו ובטובותיו של בן זוגו ולהודות עליהם.

[וכאן ראוי להוסיף, בהקשר ל'הסתבכות' וכפיות הטובה בנוגע ליחסי אישות: מבוואר כי אחד מטכסיסי היצר לבטל את שלום הבית הוא בהופיעו ככח המדמה המטיל ספק באהבה לבן הזוג (וכנודע שהספק בא משרש עמלק, המתואר בחז"ל ככפוי הטובה בעצם, שתפקידו להיפרע מכפויי טובה) וגורם לדמיונות כאילו בן הזוג גורם לי לבטול תורה ועבודה ובעיקר לפגם הברית. המחשבה שבן הזוג מחטיא וגורם לפגם הברית היא מעין טענת אדם הראשון כי "האשה אשר נתתה עמדי" היא המחטיאה אותי – טענה שהיא עצם ושרש כפיות הטובה והכפירה בה, והיא המערערת בסופו של דבר את כל שלום הבית, כנ"ל.

הפתרון לענין זה – מעבר להתמודדות עם כח המדמה הכוזבי – הוא השתחררות מה'סיבוב' של האדם עם הנאתו ההכרחית בקשר עם אשתו, הנדמית לו כפגם הברית. השתחררות זו תלויה בהודיה פשוטה ובריאה לה' על ההנאה. כך כותב בעל ה"עטרת צבי", רבי צבי מזידיטשוב זצ"ל:

"אמנם אני מנהיג לתלמידי, הגם שלא תקנו ברכה בנוסח שם ומלכות, אבל ירא שמים יתן שבח והודאה על ההנאה שנתן לו הבורא ב"ה וב"ש ברוב חסדו ובטובו הגדול, שנתן עזר לנעזר בגבורה. אמנם מה שביכולת האדם להרחיק עצמו מן הנאה בוודאי ירחיק... אמנם אם יגיע לך הנאה תן הודאה לבורא כל עלמין על חלקך, בכל לשון שאתה שומע ומדבר, ובזה תחזיר ההנאה לבעליה ולא תמעול בקודש."

כאשר האדם מודה לה' על הנאתו, ומחזיר טובה לבעליה, הוא משתחרר גם מהדמיון כי בת זוגו מחטיאה ומגשמת אותו. הוא מבין כי הרחקת ההנאה הרצויה היא מצד עצמו – דהיינו לא לכוון להנאה הגופנית ולרדוף אותה, ח"ו, שאזי הוא בבחינת "מוצא אני מר ממות" – אך עליו להשתדל להעניק הנאה לבת זוגו, כשם שעליה להשתדל להנות אותו, שאזי זוכים לבחינת "מצא אשה מצא טוב" (ובודאי שהנאתו ההכרחית בקשר עם אשתו איננה פגם במעלתו ובקדושתו מתוך 'יתור' לה ולצרכיה, כפי שיכול היה לשגות בדמיונו). אז הוא רואה את המעלה האלקית בקשר הנישואין ואת ה"עזר" שהוא מקבל מאשתו, הוא מודה לה' על המתנה הטובה שנתן לו בנישואיו, ומתוך כך גם לומד להכיר טובה לאשתו על כל ענין וענין (וכשם שאמורים הדברים ביחס של איש לאשתו כך הם גם ביחס של אשה לאישה, כפשוטו).

[ע"פ יין משמח ח"ג קלה-קלח]

אחר חטא עץ הדעת הצטדק אדם הראשון לפני ה' – "האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואכל". הצטדקות זו – שהיא אב-הטיפוס לכל הצטדקות אופיינית של אדם על חטאיו – היא בגדר "אולת אדם תסלף דרכו ועל הוי' יזעף לבו" (כשהאדם, שיצרו רע מנעוריו, חש הכרח להתנער מרגשי האשם על חטאיו – משום שאינו מסוגל להתמודד עמם מתוך שפלות בריאה – ומפנה את האשמה בתחלה אל סביבתו ובסופו של דבר אל אלוהיו, מתחיל מ"האשה" ומסיים ב"אשר נתתה עמדי"). אמנם, מעבר להצטדקות המיותרת (במקום להרים ידיו ולומר "חטאתי להוי'") חז"ל מוצאים עוד פגם בסיסי בהתבטאותו זו של אדם הראשון – כפיות טובה. וכפירוש רש"י על הפסוק: "כאן כפר בטובה".

האור החיים הקדוש אומר ששרש חטא עה"ד היה בהעדר תקשורת תקינה בין אדם לחוה. אמנם, בעומק יותר, חוסר התקשורת – ומתוך כך החטא כולו – נבעו מהיות אדם הראשון כפוי טובה בעצם, אשר לא ידע להעריך את אשתו ולהודות לה' על הטובה הגדולה בכך שנתן לו אותה. עם כל התפעלותו של אדם כי "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי", בכל זאת לא ידע להעריך נכונה את חוה ומעלותיה, שאם לא כן לא היה כופר בטובה ומתרעם "האשה אשר נתתה עמדי". הכרת הטוב היא הבסיס לכל חיי הנישואין, ומי שאיננו יודע להכיר בטובה הרבה שהוא זוכה לה מבן הזוג שנתן לו ה' יוצר עיוות בסיסי ביחסיו אל בן הזוג.

אחד האחרונים מלמד זכות על כפיות הטובה של אדם הראשון בכך שבגן עדן לא ניכר היה ענין ה"עזר" לו זוכה האדם מאשתו. ההסבר הבסיסי ביותר להיות האשה "עזר" לבעלה הוא מענה אליה הנביא לשאלה "במה אשה עוזרת לאדם?": "אדם מביא חיטין – חיטין כוסס, פשתן – פשתן לובש, לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו?". בגן עדן כל מחסורו של האדם על ה' (כפי שלעיתיד לבוא תצמיח ארץ ישראל גלוסקאות וכלי מילת), ועזר האשה בלבוש ובמאכל אינו ניכר.

אכן, טעותו העמוקה של אדם הראשון היתה שלא חש את ה"עזר" המהותי והאמיתי שהעניקה לו אשתו, שענתה על הצורך לא להיות לבדו (אחרי שבא על כל חיה ועוף שבעולם ולא נתקררה דעתו) ובעיקר בקיום מצות וברכת ה' "פרו ורבו". בנין כל בית בישראל נועד להעמיד דורות ישרים מבורכים. זו הנקודה העצמית ביותר בה לא יכולים בני הזוג להסתדר ללא עזר, ועליה עליהם להכיר תודה – הן זה לזו, והן להש"ת שזיכה אותם זה בזה. וביתר חדות – גם כשאחד מבני הזוג אינו מוצא טובות שמעניק לו בן זוגו, עליו להתבונן כי עצם ענין הנישואין (הבא לידי ביטוי ביחסי האישיות ובהורות) הוא המתנה

מתקרבים לגאולה

משה רבינו היה מנגן את כל הניגונים של כל הנשמות – זו אחת הסגולות של משה רבינו. היות ש"הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון" גם משיח צריך לדעת לנגן את כל הניגונים של כל הנשמות, החל מכל הנשמות הכלליות, כל הצדיקים שעמדו לעם ישראל. לכן המשיח מנגן את ניגוני כל הצדיקים, ואת כל הניגונים ששרשם בקדושה.

[ע"פ שמחת בית השואבה י"ט תשרי תש"ע]

הרכבת הקלה...

שיחה לנשי ובנות ישראל

מי מאיתנו לא נסעה ברכבת אף פעם?

הרכבת היא מהירה, היא עוברת בתחנות שונות, תחנות קטנות, ותחנות גדולות יותר. יש לה סוגים שונים של קרונות, יותר מפוארים, ופחות. יש קרונות לאנשים, וקרונות למשא, לבהמות, את הבהמות קשה יותר להעלות אל הרכבת. הן פוחדות מהרכבת, מן הצפירה, מן הנסיעה (והן לא פוחדות סתם, הרי כאשר הרכבת תגיע ליעדה הן תהפוכנה להיות דם ובשר מבשרו של האדם, הן תתבטלנה מהבהמות שלהן...).

גם לפני שמתחילים את הנסיעה – משמיעים צפירה כדי להזכיר לנוסעים שעסוקים בחבילות שלהם, או אלה ששכחו בכלל שצריך לנסוע – שהרכבת עומדת לנסוע. ולא מסתפקים בצפירה אחת, אלא צופרים פעם ועוד פעם, וכשהצפירות לא עוזרות, הרכבת מתחילה לזוז מעט כדי להראות שמתכוונים בריצונות...

דבר ידוע הוא, שכל דבר שישנו בגשמיות, ישנו ברוחניות, והוא שורש העניין שישנו בגשמיות: עצם הנסיעה המהירה של הרכבת, רומז על תכלית בריאתנו – להלך ברוחניות – לעומת המלאכים, שכבר קרוב לששת אלפים שנים עומדים באהבה ויראה, אנו, נשמות בגופים, מהלכים ע"י המצוות שיש לנו לעשות בעולם הזה.

תקיעת השופר של חודש אלול ור"ה, כצפירת הרכבת, מזכירות לנו שצריך להתכונן ולעלות, והקרונות הם ימי חודש תשרי, יש ימים נוראים בהם העבודה הרוחנית היא במרירות ובכי, ולאחר מכן ישנם הימים השמחים של סוכות, בהם העבודה היא בשמחה וריקודים. בדומה לרכבת שיש בה כמה סוגים של קרונות, מי שלא מתאים לו לעלות לקרון של מרירות ובכיה, עולה לקרון של השמחה והריקודים.

אחרי כל זה מגיעה שבת בראשית. האם שבת זו אינה כלולה ברכבת? דוקא כן!

אמנם המועדים האחרים יותר "מרשימים", יש בהם יותר "גילויים" אולם שבת בראשית כוללת את הכל: גם את העבודה של ר"ה – לקבל עול מלכותו יתברך, גם את העבודה של יום הכיפורים – חזרה בתשובה, גם את הימים בין יוה"כ לסוכות בהם עסוקים במצוות, וגם את עבודת השמחה של סוכות, שמיני-עצרת, ושמחת תורה.

ולכן – כל מי שלא הספיק לקבל עול, לחזור בתשובה, ובעיקר לשמוח הרבה, יכולה להשלים זאת בשבת בראשית. במיוחד אם עומד לנגד עיניו פתגם ה"צמח צדק": "איך שעומדים בשבת בראשית, כך הולכת כל השנה".

[ע"פ תורת מנחם ש"פ בראשית ה'תשי"א]

אוהב צדיקים

בכ"ה בתשרי היה יום ההילולא של

סניגורן של ישראל - רבי לוי יצחק מברדיטשוב

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בעת לידת רבי לוי-יצחק עשה הבעל שם טוב סעודה לתלמידים בשמחה רבה ואמר שכעת ירדה לעולם נשמת מליץ היושר על עם ישראל.

אחרי הבעל שם טוב, היו ארבעה צדיקים שהתייחסו באופן מיוחד לברדיטשוב (רבים רבים דברו דברי שבח, וכאן מדובר על הנהגה מסוימת), נביא התייחסויות אלו תוך הקבלתן כסדרן לאותיות שם הוי"ב:

א. רבי ישראל מרז"ץ, שמאד החזיק מעצמו כ'מקבל' מרבי לוי-יצחק מברדיטשוב, אמר שרק להזכיר את שמו של רבי לוי-יצחק זה כבר 'סיפור' ומעלה עצומה, ויש בכך כח להמתיק דינים ולבטל גזירות רעות מעל עם ישראל (הרוז'נר אהב לספר בכלל ספורי צדיקים, ובפרט מרבי לוי-יצחק). התייחסות זו היא כנגד י שבשם הוי"ב – חכמה עילאה, בו סוד הסיפור וכל שכן הזכרה קצרה.

ב. רבי ברוך ממעזיבז היה נוהג כל יום להתלוצץ מהברדיטשוב (מעבודתו בקודש בהתפעלות ואפילו באופן פראי), ואף הבטיח עולם הבא למי שיקלל אותו ויתלוצץ ממנו. זה כמובן מעשי צדיקים, ולא מובן לאנשים פשוטים. הרבה פעמים ר' ברוך ורבי לוי-יצחק נועדו יחד, ויש כל מיני סיפורים – גם של עימותים ביניהם וגם של הערכה הדדית. פעם אחת רבי לוי-יצחק התארח במעזיבז, עירו של ר' ברוך, ועשה לעצמו מנין (כמקובל כשרבי מתארח בעיר אחרת), והתפלל כדרכו באריכות ובשיא ההתפעלות. אחרי שר' ברוך גמר תפלתו בא לראות כיצד רבי לוי-יצחק מתפלל, ונכנס רגע לפני קדושת "כתר" – כששמע ראשית "כתר" צעק שיביאו לו גרטל. אחרי התפלה רבי לוי-יצחק פנה אליו ושאל "איך התפללתי?". ר' ברוך אמר "זה מאד מוצא חן בעיני, אבל אפשר גם בשקט". רבי לוי-יצחק ענה "אתה יכול, אני לא". התלוצצות ר' ברוך היא בסוד בינה – ה עילאה שבשם הוי"ב – ש"מינה דינין מתעריין" (שפעל לעורר עליו דין, כדי שלא יסתפקו בו במקום משיח), וממנה שרש יצחק (המבטל קליפת "פלשתים ליצינים היר"), בסוד "אני בינה לי גבורה".

ג. החוזה מלובלין אמר שכל יום הוא מקדיש זמן לשבח ולהלל את הקב"ה על כך שהוריד את נשמת הברדיטשוב לעוה"ו. מסתכל על הצדיק הזה כמי שמביט בנפלאות הטבע, וכאן זה נפלאות היהדות – וכמו שעל כל פלא שרואים מברכים את ה', כך הוא ברך והלל את הקב"ה על הפלא הכי גדול בעולם של מציאות הברדיטשוב (צדיק כזה גדול, אשר גם חושף את עצמו ללא מעצור). שבח ה' בהתפעלות הלב על בריאת כזה צדיק שייכת למדות הלב בכלל – ו שבשם הוי"ב – ובפרט מדת התפארת, כמבואר בתניא שענינה בעבודה הוא לפאר ה' על הדברים המפוארים שבעולמו. הברדיטשוב הוא "פאר הדור", ועליו מפארים ומשבחים את ה', שהוריד לעולם כזו נשמה שלא היתה כמותה מאז בריאת העולם. ה-ו של שם הוי"ב היא גם המשכה מלמעלה למטה – הורדת נשמה נפלאה זו לתוך עולמנו.

ד. הצמח-צדק, אמר שמרוב לימוד הזכות של רבי לוי-יצחק על עם ישראל נברא בשמים היכל חדש ששמו לוי-יצחק בן שרה-סאשא (ומכאן נלמד בנין אב שמתחדשים דברים בעולמות העליונים – שהראשונים לא יכלו להכירם – וממילא מתחדשות כוונות חדשות וכו'). ואומר הצמח-צדק שכל יהודי שיש לו צרה, ואומר תהלים מעומק הלב ומבקש להושיע בזכות לוי-יצחק בן שרה-סאשא, פותח את ההיכל הזה וממנו נמשכת לו ישועה. בריאת היכל חדש היא בסוד ה' תתאה שבשם הוי"ב, מלכות, אליה מכון סוד ההיכלות. עיקר החידושים בכל דור ודור הם דווקא בסוד המלכות, ודווקא בגלל ש"לית לה מגרמא כלום". גם אמירת התהלים בהשתפכות הנפש והזכרת שמו של רבי לוי-יצחק כדי להושיע מאותו היכל זה עניני מלכות – התהלים של "נעים זמירות ישראל", "דוד מלכא משיחא", והזכרת השם ובקשה בזכותו על הישועה הפרטית הנצרכת היא בחינת "חותם בתוך חותם", בסוד ספירת המלכות.

[ע"פ סמינר "קדושת לוי" כ"ד תשרי ה'תשס"ו]

לזכות החילת בצבאות ה' חיה מושקא תח"נ מימון לרגל יום הולדתה - כ"ז תשרי.

יהי רצון שתזכה לגדול להיות חסידה, יראת שמים ולמדנית ותפיץ את אור פנימיות התורה בכל העולם כולו.

להקדשות, הזמנות, הצטרפות לרשימת תפוצה (לקבלת העלון למייל לפני שבת), הארות ושאר פניות ניתן לפנות ל s.lagalin@gmail.com